

ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐ N 7-15

**ՀՀ ԳԱԱ ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳԻՏԱՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԻ
ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՈՒ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿՈՂՄԻՑ ԴՐԱՄՄԱՇՆՈՒՅՆ ՁԵՎՈՎ ՏՐԱՄԱԴՐՎՈՂ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ
ԳՈՒՄԱՐՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՄԱՍԻՆ**

Քաղաք Երևան

«27 01 2015 թ.

- Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի նախագահությունը, ի դեմս ՀՀ ԳԱԱ նախագահ Ռաֆիկ Մարտիրոսյանի (այսուհետ՝ ՀՀ ԳԱԱ), որը գործում է ՀՀ ԳԱԱ կանոնադրության հիման վրա, մի կողմից, և ՀՀ ԳԱԱ Կենդանաբանության և հիդրոէկոլոգիայի գիտական կենտրոն-ը, ի դեմս կենտրոնի տնօրեն Բարդուխ Գաբրիելյանի (այսուհետ՝ Կազմակերպություն), որը գործում է Կազմակերպության կանոնադրության հիման վրա, մյուս կողմից (այսուհետ՝ Միասին՝ Կողմեր), հիմք ընդունելով Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2001 թվականի նոյեմբերի 17-ի N 1121 որոշումը (այսուհետ՝ որոշում), «Հայաստանի ցամաքային և ջրային հիդրոէկոլոգիական ուսումնասիրություն» ծրագրի «Հայաստանի կենդանական աշխարհի ուսումնասիրություն՝ բազմազանությունը, գնահատումը, պատմական գարգացումը, անթրոպոգեն գործուների ազդեցությունը» և «Սևանի լիմնոհամակարգի կառուցվածքափունկցիոնալ փոփոխությունների ուսումնասիրում և հկողողիական հավասարակշուությունը խախտող վճռորոշ գործուների բացահայտում») թեմաներով Էնթակառուցվածքի պահպանման ու զարգացման ծրագրի իրականացման նպատակով կնքեցին սույն պայմանագիրը (այսուհետ՝ պայմանագիր)՝ հետևյալի մասին:

1. Պայմանագրի առարկան

- 1.1. Սույն պայմանագրով ՀՀ ԳԱԱ-ն պարտավորվում է ծրագրի իրականացման նպատակով Կազմակերպությանը հատկացնել Հայաստանի Հանրապետության 2015 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված՝ մինչև 126400.2 հարյուր քանվեց միլիոն չորս հարյուր հազար երկու հարյուր/ ՀՀ դրամ գումար, իսկ Կազմակերպությունը պարտավորվում է ծրագրին իրականացնել որոշմամբ և սույն պայմանագրով սահմանված կարգով:

- 1.2. Ծրագրով նախատեսված՝ Կազմակերպության կողմից իրականացվելիք միջոցառումների (այսուհետ՝ միջոցառումներ) կատարման փուլերի ժամկետները որոշվում են առաջադրանքով և օրացուցային պլանով, որոնք սույն պայմանագրի անբաժանելի մասն են (հավելվածներ 1 և 2):

2. Կողմերի իրավունքները և պարտավորությունները

2.1. ՀՀ ԳԱԱ-ն իրավունք ունի՝

- 2.1.1. Կազմակերպությունից պահանջել կատարելու սույն պայմանագրի 2.4. կետով նախատեսված պարտավորությունները,

- 2.1.2. ցանկացած ժամանակ (այդ թվամ՝ լիազոր մարմնի միջոցով) ստուգելու Կազմակերպության կողմից իրականացվող միջոցառումների ընթացքը և որակը՝ առանց միջամտելու վերջինիս գործունեությանը,

- 2.1.3. ընդունելու իրականացված միջոցառումները՝ իր հայեցողությամբ սահմանելով թերությունների անհատույց վերացման ողջամիտ ժամկետ, և Կազմակերպությունից պահանջելու վճարել սույն պայմանագրի 6.1-ին կետով նախատեսված տուգանքը,

2.1.4. առանց իրականացված միջոցառումների արդյունքների դիմաց գումար տրամադրելու՝ միակողմանի լուծելու սույն պայմանագիրը և պահանջելու հատուցել պատճառված վնասները, եթե
ա. Կազմակերպությանը ժամանակին չի սկսում ծրագրի իրականացումը, կամ ծրագրի իրականացման ժամանակ ակնհայտ է դառնում, որ այն պատշաճ չի իրականացվելու,

բ. Կազմակերպությունը երկու և ավելի անգամ խախտել է ծրագրով նախատեսված առանձին միջոցառումների իրականացման ժամկետները (միջոցառումների իրականացման ժամկետներ նախատեսված լինելու դեպքում),

գ. իրականացված միջոցառումները չեն համապատասխանում ծրագրով սահմանված պահանջներին,

2.1.5. սույն պայմանագիրն օրենքով կամ սույն պայմանագրով նախատեսված հիմքերով լուծելու դեպքում պահանջելու իրեն հանձնել անավարտ միջոցառումների արդյունքները:

2.2. Կազմակերպությունն իրավունք ունի՝

2.2.1. իրականացված միջոցառումն արդյունքը ՀՀ ԳԱԱ-ի կողմից ընդունվելու դեպքում պահանջելու վճարել իրեն հասանելիք գումարը,

2.2.2. ՀՀ ԳԱԱ-ի կողմից գումարները չվճարվելու դեպքում միակողմանի լուծելու սույն պայմանագիրը և պահանջելու հատուցել իրեն պատճառված վնասները,

2.2.3. ծրագրի կատարման համար, օրենսդրությամբ սահմանված կարգով, ներգրավել երրորդ անձանց,

2.2.4 ՀՀ ԳԱԱ-ի գրավոր համաձայնությամբ այլ կազմակերպություններին հանձնել կատարված աշխատանքների արդյունքները:

2.3. ՀՀ ԳԱԱ-ն պարտավոր է՝

2.3.1. ծրագրով նախատեսված դեպքերում աջակցել Կազմակերպությանը,

2.3.2. կատարել ծրագրի (առանձին միջոցառումների) իրականացման մոնիթորինգ՝ անհրաժեշտության դեպքում համագործակցելով այլ պետական կառավարման մարմինների հետ,

2.3.3. իրականացնել ծրագրով նախատեսված այլ աշխատանքներ,

2.3.4. իրականացված միջոցառումն մասին ներկայացված կատարողական հաշվետվությունների վերաբերյալ համապատասխան որոշում ընդունել դրանք ստանալու օրվանից մինչև 20 աշխատանքային օրվա ընթացքում: Եթե ներկայացված հաշվետվությունների համաձայն իրականացված միջոցառումը համապատասխանում է ծրագրի և սույն պայմանագրի պահանջներին, ապա դրանք ընդունվում են: Ընդ որում, ՀՀ ԳԱԱ-ն հաշվետվությունն ընդունելու դեպքում ենօրյա ժամկետում դրա մասին գրավոր ծանուցում է Կազմակերպությանը,

2.3.5. ստուգել ու ամփոփել Կազմակերպության կողմից ծրագրի իրականացման ենթակա գործառույթների գծով ձեռք բերված քանակական ու որակական ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկությունների հիման վրա հաշվարկված գումարի չափի մասին հաշվարկները և իր եզրակացության հետ միասին դրանք ներկայացնել ՀՀ ֆինանսների նախարարություն՝ վերջինիս կողմից սահմանված կարգով և ժամկետներում:

2.4. Կազմակերպությունը պարտավոր է՝

2.4.1. ծրագիրը կատարել անձամբ,

2.4.2. ծրագիրը կատարել ՀՀ ԳԱԱ-ի կողմից հաստատված գիտական ծրագրի առաջադրանքին համապատասխան և դրա արդյունքը ՀՀ ԳԱԱ հանձնել սահմանված ժամկետում,

2.4.3. պայմանագրով նախատեսված ֆինանսական միջոցներն օգտագործել ծրագրով և սույն պայմանագրով սահմանված նպատակներով ու չափաքանակներով,

2.4.4. կատարել ՀՀ ԳԱԱ-ի կողմից բացահայտված թերությունների վերացման նպատակով տրված ցուցումները,

2.4.5. աշխատանքի սպասվելիք արդյունքի ստացման անհնարինության հայտնաբերման կամ աշխատանքը շարունակելու աննպատակահարմարության մասին անհապաղ տեղեկացնել ՀՀ ԳԱԱ,

2.4.6. ՀՀ ԳԱԱ ներկայացնել հաշվետու ժամանակաշրջանում սույն պայմանագրի շրջանակներում վճարման գումարի չափի վերաբերյալ հայտ (այսուհետ՝ հայտ) մինչև հաշվետու ամսվան հաջորդող ամսի 10-ը: Հայտում նշվում է սույն պայմանագրի շրջանակներում Կազմակերպության կողմից ծրագրի իրականացման ենթակա գործառույթների գծով ձեռք բերված քանակական ու որակական ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկություններ և դրանց հիման վրա հաշվարկված գումարի չափի մասին մանրամասն հաշվարկներ,

2.4.7. իրականացնել ծրագրի շրջանակներում ՀՀ ԳԱԱ-ի կողմից տրամադրված գումարների՝ Հայաստանի Հանրապետության հաշվապահական հաշվառման N 20 ստանդարտի դրույթներին համապատասխան հաշվառում,

2.4.8. սույն պայմանագրով սահմանված կարգով ՀՀ ԳԱԱ ներկայացնել միջոցառումների իրականացման մասին հաշվետվություններ առանց այլ կազմակերպությունների պատվերների կատարման ընթացքում ստացված զիտական արդյունքների, իսկ ծրագրի ավարտից հետո՝ տարեկան ամփոփ հաշվետվություն՝ դրան կցելով աշխատանքի հանձնման-ընդունման երկկողմ ակտ,

2.4.9. սույն պայմանագրի գործողության ընթացքում ապահովել ծրագրի իրականացմանը վերաբերող փաստաթղթերին ծանոթանալու ՀՀ ԳԱԱ-ի հնարավորությունը՝ վերջինիս կողմից գրավոր պահանջ ստանալու օրվանից 5 աշխատանքային օրվա ընթացքում,

2.4.10. ՀՀ ԳԱԱ-ի կողմից առանձին միջոցառումների իրականացման մասին հաշվետվություն ընդունվելու դեպքում Կազմակերպությունը պարտավորվում է անվճար ՀՀ ԳԱԱ-ի կողմից սահմանված ողջամիտ ժամկետում վերացնել արձանագրված անհամապատասխանությունները,

2.4.11. ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ ապրանքները, աշխատանքները, ծառայությունները ձեռք բերել «Գնումների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով՝ պետության կարիքների համար կատարվող գնումների կանոններին համապատասխան:

3. Ծրագրի ֆինանսավորման չափը

3.1. Ծրագրի ֆինանսավորման չափը կազմում է 126400.2 /հարյուր քանվեց միլիոն չորս հարյուր հազար երկու հարյուր/ ՀՀ դրամ:

4. Մոնիթորինգը

4.1. ՀՀ ԳԱԱ-ն ծրագրի իրականացման նախնական, ընթացիկ և ամփոփիչ արդյունքները համապատասխանության գնահատման նպատակով իրականացնում է մոնիթորինգ:

4.2. Մոնիթորինգն իրականացվում է ՀՀ ԳԱԱ-ի կամ նրա կողմից լիազորված անձի կողմից:

4.3. Մոնիթորինգի իրականացման ընթացքում բացահայտված թերացումների ու բացքողումների շտկման նպատակով Կազմակերպությանը տրվում են ցուցումներ, և կատարվում են առաջարկություններ:

4.4. ՀՀ ԳԱԱ-ն ցանկացած ժամանակ կարող է ծրագրի շրջանակներում իրականացնել մոնիթորինգ՝ ուսումնասիրելով ծրագրին առնչվող ցանկացած փաստաթղթեր և նյութեր:

4.5. Մոնիթորինգի իրականացման ընթացքում Կազմակերպությունից կարող են պահանջվել գրավոր ու բանավոր պարզաբանումներ և բացատրություններ:

5. Վճարման կարգը և ժամկետները

5.1. Կազմակերպությանը վճարումները կատարվում են հայտն ընդունվելու օրվան հաջորդող 20 աշխատանքային օրվա ընթացքում, եթե ծրագրով սահմանված չեն վճարումների կատարման այլ կարգ և ժամկետներ:

5.2. ՀՀ ԳԱԱ-ն վճարում է կատարած աշխատանքի համար մինչև արդյունքը ստանալու անհնարինությունը պարզելը, եթե դա տեղի է ունեցել Կազմակերպությունից անկախ հանգամանքների հետևանքով:

5.3. ՀՀ ԳԱԱ-ն Կազմակերպությանը վճարում է կանխավճար՝ սույն պայմանագրով նախատեսված գումարի մինչև 92 տոկոսի չափով՝ մինչև 116288.184 (հարյուր տասնվեց միլիոն երկու հարյուր ութսունութ հազար հարյուր ութսունչորս) ՀՀ դրամ, որն ըստ եռամսյակների բաշխվում է հետևյալ կերպ. 1-ին եռամսյակում՝ 20 տոկոս, 2-րդ եռամսյակում՝ 25 տոկոս, 3-րդ եռամսյակում՝ 25 տոկոս, 4-րդ եռամսյակում՝ 30 տոկոս:

5.4. ՀՀ ԳԱԱ-ն Կազմակերպությանը սույն պայմանագրով նախատեսված գամարի 8 տոկոսը վճարում է տնտեսական և այլ ծախսերի մասով հատկացված գումարից, եթե միջոցառումների իրականացման մասին հաշվետվությանը ՀՀ ԳԱԱ-ի կողմից տրվել է դրական եզրակացություն:

6. Կողմերի պատասխանատվությունը

6.1. Սույն պայմանագրով և ծրագրով նախատեսված պարտավորությունների չկատարման կամ ոչ պատշաճ կատարման դեպքում Կազմակերպությունը պարտավորվում է փոխհատուցել չիրականացված միջոցառման չափով և վճարել տուգանք՝ չիրականացված միջոցառման համար նախատեսված գումարի 1 տոկոսի չափով: Ընդ որում, տուգանքի վճարումը Կազմակերպությանը չի ազատում իր պարտավորությանները կատարելու և խախտումները վերացնելու պարտականությունից: ՀՀ ԳԱԱ-ն սույն կետով նախատեսված գումարները հաշվարկում և հաշվանցում է Կազմակերպությանը վճարվելիք գումարներից:

7. Պայմանագրի գործողության ժամկետը

7.1. Պայմանագիրն ուժի մեջ է մտնում Կողմերի ստորագրման պահից և գործում է մինչև Կողմերի ստանձնած պարտավորությունների՝ ամրող ծավալով կատարումը:

8. Անհաղթահարելի ուժի ազդեցությունը (ՖՈՐՄ-ՄԱԺՈՐ)

8.1. Պայմանագրով նախատեսված պարտավորություններն ամրողությամբ կամ մասնակիորեն չկատարելու համար Կողմերն ազատվում են պատասխանատվությունից, եթե դա եղել է անհաղթահարելի ուժի ազդեցության հետևանքով, որը ծագել է պայմանագիրը կնքելուց հետո, և որը Կողմերը չեն կարող կանխատեսել կամ կանխարգելել: Այդպիսի իրավիճակներն են երկրաշարժը, ջրհեղեղը, հրդեհը, պատերազմը, ռազմական և արտակարգ դրության հայտարարումը, քաղաքական հուզումները, գործադրությունները, հաղորդակցության միջոցների աշխատանքի դադարեցումը, պետական մարմինների ակտերը և այլն, որոնք անհնարին են դարձնում պայմանագրով նախատեսված պարտավորությունների կատարումը: Եթե անհաղթահարելի ուժի ազդեցությունը շարունակվում է 3 ամսվանից ավելի, ապա Կողմերից յուրաքանչյուրն իրավունք ունի լուծելու պայմանագիրը՝ դրա մասին նախապես տեղյակ պահելով մյուս կողմին:

9. Եզրափակիչ դրույթներ

9.1. Պայմանագրում կատարվող փոփոխությունները կամ լրացումներն իրավաբանական ուժ ունեն, եթե կազմված են գրավոր և ստորագրված են Կողմերի կողմից:

9.2. Պայմանագրի կնքում է երկու օրինակով, որոնք ունեն հավասարազոր իրավաբանական ուժ: Յուրաքանչյուր կողմին տրվում է պայմանագրի մեկ օրինակ: Պայմանագրի անբաժանելի մասն են՝

ա. Կազմակերպության կողմից ՀՀ ԳԱԱ ներկայացված գիտական ծրագրի հայտը,

բ. Առաջադրանքը (հավելված 1),

գ. Օրացուցային պատճեն (հավելված 2),

դ. Պայմանագրի գնի մասին համաձայնության արձանագրությունը (հավելված 3),

ե. Գիտական ծրագրի նախահաշվը (հավելված 4):

9.3. Պայմանագրով նախատեսված պարտավորությունների չկատարման հետ կապված, ինչպես նաև սույն պայմանագրով չնախատեսված հարաբերությունները կարգավորվում են Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ:

10. Կողմերի հասցեները, բանկային վավերապայմանները և ստորագրությունները
ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի
նախագահություն

ք. Երևան, Մարշալ Բաղրամյան պող., 24
Արարատ բանկ
ԲԲՀ/ 1510005175820100
ՀՎՀՀ 00005673

ՀՀ ԳԱԱ Կենդանաբանության և
հիդրոէկոլոգիայի գիտական կենտրոն
ք. Երևան, 0014, Պարույր Սևակի 7
Զարգացման Հայկական բանկ
Հ/հ 1810052020703313
ՀՎՀՀ ՀՀ 01008904

Նախագահ՝ Ռ. Մարտիրոսյան



Տնօրեն՝ Բ. Գարրիելյան



ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ

ՀՀ ԳԱԱ Կենդանաբանության և հիդրոէկոլոգիայի գիտական կենտրոնի Կենդանաբանության ինստիտուտի

Թեմա 1. “Հայաստանի կենդանական աշխարհի ուսումնասիրություն՝ բազմազանությունը, գնահատումը, պատմական զարգացումը, անթրոպոգեն գործոնների ազդեցությունը” Ենթակառուցվածքի պահպանման ու զարգացման ծրագրի

1. Աշխատանքի կատարման հիմքը

Հայաստանի Հանրապետության 2015 թվականի պետական բյուջե:

2. Աշխատանքի նպատակը

Աշխատանքի հիմնական նպատակն է վերլուծել և գնահատել հանրապետության կենդանական աշխարհի ներկա վիճակը, պարզաբանել նրա տեսակային և լանդշաֆտային բազմազանությունը, կարգաբանական, ձևաբանական, կենսաէկոլոգիական, պոպուլյացիոն, բջջագենետիկական, ֆիզիոլոգիական, ֆիլոգենետիկ զարգացման առանձնահատկությունները, վեր հանել խոցելի (հազվագյուտ ու անհետացող), մարդու առողջությանը և տնտեսությանը սպառնացող, ինչպես նաև տնտեսական արժեք ներկայացնող տարրերը, մշակել գիտական հիմք՝ արդյունավետ, կայուն և անվտանգ բնօգտագործման ու բնապահպանության համար:

Նախատեսված հետազոտությունները լիովին համապատասխանում են ՀՀ ԳԱԱ Կենդանաբանության և հիդրոէկոլոգիայի գիտական կենտրոնի և Կենդանաբանության ինստիտուտի կանոնադրություններով ամրագրված գործունեության առաջնահերթ ուղղություններին:

Ըստ 2011-2015թթ. համար ներկայացված և հասատությած հայտի՝ 2015 թ. նախատեսված է իրականացնել

- լրացուցիչ հետազոտություններ 2011-2014թթ. տվյալները համալրելու նպատակով,
- կոլեկցիոն ֆոնդերում պահպանվող նյութերի ուսումնասիրություն,
- ստացված նյութերի համեմատական վերլուծություն, ամփոփում,
- առաջարկությունների մշակում:

3. Աշխատանքին ներկայացվող հիմնական պահանջները (1 էջի սահմաններում)

Նախատեսվող աշխատանքներում կներգրավվի ՀՀ ԳԱԱ ԿՀԷԳԿ-ի Կենդանաբանության ինստիտուտի գիտական և օժանդակ ողջ աշխատակազմը, հայցորդներն ու ասպիրանտները: Աշխատանքները կատարվելու են համապատասխան 2015թ. հայտում նախանշված խնդիրների և օրացուցային պլանի: Կօղուագործվեն կենդանաբանական, մակարուծաբանական, ֆիզիոլոգիական, բջջագենետիկական, էկոլոգիական ավանդական մեթոդները, հասանելի ժամանակակից մշակումներն ու մոտեցումները: Կիրականացվեն դաշտային, լաբորատոր և փորձարարական հետազոտություններ՝ համապատասխան դրված խնդիրների: Հավաքված

նյութը կմշակվի և կփիքսվի՝ ինստիտուտի կոլեկցիոն ֆոնդերում հետագա պահպանման նպատակով: Տվյալների համեմատական վերլուծության համար կօգտագործվեն նախկինում ձեռք բերված և կոլեկցիոն ֆոնդերում եղած նյութերը, ինչպես նաև գրական տվյալները: Արդյունքները կամփոփեն համապատասխան ցուցակների, աղյուսակների, գծանկարների տեսքով: Իրականացրած գիտական հետազոտությունների նյութերը կրննարկվեն համապատասխան լաբորատորիաների, Կենդանաբանության ինստիտուտի և ԿՀԷԳ կենտրոնի գիտխորհրդների նիստերում, կներկայացվեն իրատարակման՝ հանրապետական և միջազգային գիտաժողովներին և ամսագրերին: Աշխատանքներն իրականացվելու են Կենդանաբանության ինստիտուտի նյութատեխնիկական բազայի հիման վրա, հնարավորության դեպքում կօգտագործվեն նաև հանրապետական և միջազգային համագործակցության շրջանակներում ընձեռած հնարավորությունները: Նախատեսված աշխատանքների լիարժեք իրականացման համար անհրաժեշտ են.

- պայմաններ գիտարշավներ իրականացնելու համար:
- փորձարարական կենդանիներ, ռեակտիվներ, այլ նյութեր և պարագաներ
- համապատասխան հատկացումներ գործուղումների համար՝ գիտնականների մասնակցությունը միջազգային գիտաժողովներին, ստամվորման և արտասահմանյան գործընկերների հետ համատեղ աշխատանքներ իրականացնելու համար
- գիտաժողովներ կազմակերպելու, արտասահմանյան գիտնականներին իրավիրելու հնարավորություն՝ միջազգային հանրությանը հանրապետության գիտական նվաճումներին ծանոթացնելու համար: Այս տարի նախատեսված է անցկացնել միջազգային մասնակցությամբ գիտաժողով՝ “Կենսաբազմազանություն և կենսառեսուրսներ”:
- ֆինանսական միջոցներ ենթակառուցվածքը պահպանելու համար, այդ թվում
- կապիտալ և ընթացիկ նորոգման
- գիտական կոլեկցիոն ֆոնդերի
- ՌԳԱ հետ Համատեղ Գիտափորձարարական Կենտրոնի /ՀԳՓԿ/
- գրադարանի լիարժեք և արդյունավետ գործունեությունն ապահովելու համար:

4. Աշխատանքի բովանդակությունը (3 էջի սահմաններում)

Վերջին տասնամյակում հանրապետությունում տեղի ունեցած սոցիալ-տնտեսական արմատական վերափոխումները, կենդանական աշխարհի ինտենսիվ և չկարգավորված օգտագործումը, շրջակա միջավայրի վատրարացումը, տարբեր ճանապարհներով և պատճառներով ֆառունայում նոր տեսակների հայտնվելը անդրադարձել են կենդանական աշխարհի ինչպես առանձին բաղադրիչների, այնպես էլ էկոհամակարգերի և ամրողական ֆառունայի վիճակի վրա, առաջացնելով բազմաթիվ խնդիրներ: Հանրապետության բնաշխարհի պահպանումը, կենսառեսուրսների շարունակական և արդյունավետ օգտագործումն ապահովելու, ինչպես նաև մարդու առողջությանը, զյուղատնտեսական կենդանիներին և բույսերին վտանգ ներկայացնող տեսակների և այլ ազդեցությունների վնասի կանխման համար անհրաժեշտ են համապատասխան գիտական ուսումնասիրություններ, որոնք լիովին համապատասխանում են ՀՀ ԳԱԱ Կենդանաբանության և հիդրէկոլոգիայի գիտական կենտրոնի և Կենդանաբանության ինստիտուտի կանոնադրություններով ամրագրված գործունեության առաջնահերթ ուղղություններին:

Իրականացվող ծրագիրն ունի շարունակական երկարաժամկետ բնույթ և ենթադրում է լայնածավալ ուսումնասիրությունների իրականացում հանրապետության ողջ տարածքում: 2011-2015թ. հայտով ուսումնասիրությունների համար ընտրված էին հանրապետության հետևյալ մարզերն ու շրջանները՝

Արագածոտնի, Կոտայքի, Արարատի և Արմավիրի: 2011թ. առանձին խմբերի ուսումնասիրություն կատարվել է նաև Սևանի ավազանի շրջաններում, Երևան քաղաքում և շրջակայքում:

2015թ. հետազոտական փուլը 2011-2015թթ. ծրագրի իրականացման ավարտական փուլն է: Նախատեսված է իրականացնել լրացուցիչ տվյալների ձեռքբերմանը և համալրմանը ուղղված հետազոտություններ, կոլեկցիոն ֆոնդերում պահպանվող նյութերի ուսումնասիրություն, ինչպես նաև նախկինում ստացված արդյունքների բազմակողմանի վերլուծություն ու ամփոփում, անհրաժեշտության դեպքում նաև առանձին տեսակների տարսումիական վիճակի վերանայում (ռեվիզիա): Կատեղծվեն տվյալների համակարգչային բանկեր: Կմշակվեն բնապահպանական և գործնական առաջարկություններ:

2015թ. նախատեսվող հետազոտությունները կիրականացվեն 1.01.2015-31.12.2015թթ. ժամանակահատվածում և կծավալվեն հետևյալ խնդիրների շուրջ:

1. Ողնաշարավոր և անողնաշար կենդանիների ֆաունայի ներկա վիճակի ուսումնասիրում, անթրոպոգեն գործոնի գնահատում

1.1. *Ողնաշարավոր կենդանիների ֆաունայի ներկա վիճակի ուսումնասիրում, անթրոպոգեն գործոնի գնահատում*

Ողնաշարավորների ֆաունայի վերաբերյալ լրացուցիչ տվյալներ ձեռք բերելու նպատակով նախատեսվում է շարունակել հետազոտությունները Արարատյան հարթավայրի կիսաանապատային գոտուց մինչև Արագածոտնի և Կոտայքի մարզերի լեռնատափաստանային գոտիները:

Հետազոտությունների ողջ ընթացքում հավաքված նյութերի հիման վրա կիրականացվի համեմատական վերլուծություն՝ տարբեր լանդշաֆտային գոտիներին բնորոշ ողնաշարավորների ժամանակակից ֆաունայի վերաբերյալ իրական պատկեր ստանալու նպատակով: Առանձնահատուկ ուշադրություն կդարձվի Հայաստանի Կենդանիների Կարմիր գրքում (2010) գրանցված տեսակներին: Վկատարվի ուսումնասիրված տարածքների ողնաշարավոր կենդանիների ֆաունայի ներկա վիճակի գնահատում: Կմշակվեն և կներկայացվեն համալիր բնապահպանական առաջարկություններ:

Կշարունակվեն հնագիտական նյութերի ուսումնասիրությունները: Վկատարվի Առատաշենի հուշարձանից և Արարատյան դաշտավայրից բերված նույն ժամանկաշրջանին թվագրվող ուկրաբանական նյութերի համեմատական վերլուծություն և ամփոփում: Կշարունակվեն ուկրաբանական կոլեկցիոն ֆոնդի համալրումը և տվյալների համակարգչային բազայի ստեղծման աշխատանքները:

1.2. *Մինանթրոպ կաթնասունների տեսակային կազմը, կենսաբանությունը և նշանակությունը*

Մարդու տնտեսական գործունեությունը հաճախ հանգեցնում է կենդանիների բնական տարածքների վերացմանը, ինչի պատճառով նրանցից շատերը՝ կորցնելով իրենց բնակատեղերը, տեղափոխվում են մարդաբնակ վայրեր (տներ, գոմեր, բանջարաննոցներ, մառաններ, ջերմոցներ, այգիներ և այլն): 2015թ. նախատեսվում է:

- լրացուցիչ տվյալների ձեռքբերման նպատակով դաշտային հետազոտությունների իրականացում Արարատյան հարթավայրի, Արագածոտնի, Կոտայքի և այլն մարզերի առանձին տեղամասերում
- հանրապետությունում առկա կոլեկցիոն նյութերի (ՀՀ ԳԱԱ ԿՀԵԳԿ-ի, ԵՊՀ, Հայ-Սլավոնական համալսարանի, Հայկական ագրարային համալսարանի) մշակում
- բոլոր ուսումնասիրված նյութերի և տվյալների համեմատական վերլուծություն և ամփոփում:

- սինանյերուա ողնաշարավոր կենդանատեսակների արդի վիճակի բնութագրում, ցուցակների կազմում, առաջարկների մշակում:

1.3. Անողնաշար կենդանիների ֆաունայի ներկա վիճակի ուսումնասիրում, անթրոպոգեն գործոնի գնահատում

Կիրականացվեն հետազոտություններ նախկինում ստացված նյութերի և տվյալների համալրման ուղղությամբ, կմշակվեն կոլեկցիոն նյութերը: Անողնաշար կենդանիների առավել խոշոր կարգաբանական խմբերի ֆաունայի ուսումնասիրության արդյունքում կճշտվի նրանց տեսակային կազմը, տարածվածությունը, թվաքանակը: Կատարվի բոլոր տվյալների համեմատական վերլուծություն: Կվերանայվի որոշ տեսակների կարգաբանությունը: Կզնահատվի անողնաշար կենդանիների ֆաունայի արդի վիճակը և առանձին տարրերի վրա անթրոպոգեն գործոնների ազդեցությունը: Կճշտվի պահպանության կարիք ունեցող տեսակների կարգավիճակը՝ ինչպես առկա ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված, այնպես էլ հազվագյուտ և ներ տարածվածություն ունեցող այլ տեսակների՝ հետազայում ՀՀ օրենսդրությամբ նախատեսված Կարմիր գրքի վերահրատարակման աշխատանքներն իրականացնելու համար: Կվերհանվեն նաև լայն տարածված, մարդու համար օգտակար և վնասակար տեսակները, կտրվի նրանց կենսաէկոլոգիական բնութագիրը:

Կիրականացվեն վնասատուների դեմ պայքարի կենսաբանական մեթոդի համար միջատների և գիշատիչ տղերի հեռանկարային տեսակների հայտնաբերմանը և դրանց ընտրելու սկզբունքների մշակմանը ուղղված աշխատանքներ: Կզնահատվեն կենսաբանական պայքարում հայտնաբերված գիշատիչների (միջատներ և տղեր) օգտագործման հեռանկարներն ու հնարավորությունները:

2. Գյուղատնտեսական կենդանիների ու բույսերի համար ռիսկի գործոն հանդիսացող մակարույնների և վնասատուների ուսումնասիրություն

2.1. Կենդանիների մակարութային հիվանդությունների համաձարակաբանական կարևորագույն ասպեկտների /տարածվածության, վարակվածության էքստենսիվության և ինտենսիվության/ ուսումնասիրություն

Հետազոտությունների հիմնական նպատակն է ճշտել ընտանի և վայրի կենդանիների վարակվածությունը էկտո- և էնդոմակարույններով, ինչպես նաև որոշ բիոհելմինթների միջանկյալ տերերի վարակվածությունը դրանց թրթուրային ձևերով:

Արագածոտնի մարզում և Արարատյան դաշտավայրում կիրականացվեն աշխատանքներ՝ ուղղված մանր եղջերավոր անասունների թռքային հելմինթներով վարակվածության և պրոտոստրոնգիլիդոզների դեմ բուժ-պրոֆիլակտիկ միջոցառումների մշակման ուղղությամբ: Կրացահայտվի մանր եղջերավոր անասունների վարակվածությունը առավել տարածված հելմինթներով: Կզնահատվի լայն սպեկտրի որոշ անտիկամբիլիտների թերապեվտիկ արդյունավետությունը ոչխարների և այծերի թռքային ստրոնգիլյատոզների (մյուլերիոզ, ցիստոկառուզոզ, պրոտոստրոնգիլիդոզ) ժամանակ:

2011-2015թթ. ընթացքում ձեռք բերված տվյալների վերլուծության և ամփոփման արդյունքում կպարզաբանվի կենդանիների մի շաբթ մակարույնների տարածվածությունը և համաձարակաբանական կարևորագույն ասպեկտները, ինչպես նաև որոշ բիոհելմինթների շրջանառության ուղիները հանրապետության արոտային ցենոզներում:

2.2 . Արմավիրի մարզի փակ և բաց գրունտի գյուղատնտեսական մշակաբույսերի մակարույժ (գալային, ցիստառաջացնող և ցողունային) նեմատողների հետազոտություն

Վերջին տարիների հետազոտությունները Արարատյան հարթավայրի տնտեսություններում, ինչպես նաև որոշ նախալեռնային շրջաններում (Արագածոտնի մարզ) ցույց տվեցին, որ բանջարանոցային մշակաբույսերը, պտղատու և դեկորատիվ ծառատեսակները, խաղողը վարակված են այնպիսի մակարույժ ֆիտոնեմատողներով (գալային, ցողունային և վիրուսակիր), որոնք բացի անմիջական վնասից ճանապարհ են բացում այլ պաթոգենների՝ վիրուսների, սնկերի, բակտերիաների ներթափանցման համար։ Ուստի առաջացել է լրացուցիչ ուսումնասիրության անհրաժեշտություն՝ խիստ վնասակար տեսակների կենսաէկոլոգիական առանձնահատկությունները բացահայտելու նպատակով։

Կատարվի նաև հավաքածու նյութերի՝ ազատ ապրող նեմատողների, վարակված բույսերի տարբեր օրգանների, մշտական պրեպարատների ուսումնասիրություն։

Վերլուծության ենթարկված բույր նյութերի (ձեռք բերված, գրական, կոլեկցիոն) ամփոփ արդյունքները թույլ կտան ճշտել ֆիտոնեմատողների տեսակային կազմը, գնահատել նեմատոլոգիական իրավիճակը հանրապետության ուսումնասիրված շրջաններում, բացահայտել խիստ վնասակար նեմատողների տարածվածության օջախները։ Վմշակվեն գիտականորեն հիմնավորված պրոֆիլակտիկ միջոցառումներ և պայքարի առաջարկություններ՝ ֆիտոնեմատողների հասցրած վնասը նվազեցնելու համար։

3. Կենդանիների վարքի առանձնահատկությունների գնահատման նոր փորձարարական մոտեցումների և արդյունավետ գործիքային մեթոդների մշակում և փորձարկում

Կշարունակվեն սթրեսային իրավիճակներում կենդանիների վարքագծի տեսակային և ներտեսակային առանձնահատկությունների հետազոտություններ։

Որպես վարքագծի փորձարարական մոդել կիրարավի հետազոտող խմբի կողմից նախորդ տարիներին մշակված համակարգչային վիրետորեկինզի համակարգը։ Հետազոտությունները կիրականացվեն լաբորատոր կենդանիների՝ սպիտակ առնետների և մկների վրա։

Նախատեսվում է բացահայտել և ուսումնասիրել սեռական ոլիմորֆիզմի վարքային դրսորումների տարբերությունները սթրեսային վիճակի պայմաններում։

Հետազոտությունների արդյունքները թույլ կտան ստեղծել կենդանու հոգեբանա-էմոցիոնալ ստատուսը հաշվի առնող հետազոտական վարքաքի մեղանիզմի մոդել։

4. Ծանր մետաղների ազդեցությունը բնական և փորձարարական պայմաններում անողնաշար և ողնաշարավոր կենդանիների բջջագենետիկական, անատոմա-ձևաբանական և կենսաբանական այլ ցուցանիշների վրա

Հայաստանում էկոլոգիական վիճակի վատթարացման պատճառներից է ծանր մետաղներով ջրային և հողային բիոտոպերի աղտոտումը։ Նախատեսվում է լրացուցիչ տվյալներ ստանալու համար ուսումնասիրել մոլիբդենի (Mo) իոնների տարբեր կոնցենտրացիաների ազդեցությունը լճագորտի (*Pelophylax ridibundus*) և կանաչ դոդոշի (*Bufo variabilis*) կենսաբանական և բջջագենետիկական որոշ ցուցանիշների վրա բնական (Հրազդան գետի Երևանյան հատված) և փորձարարական պայմաններում։

Կկատարվի ստացված տվյալների համենատական վերլուցություն, կտրվեն առաջարկություններ՝ էկոհամակարգերի բիոմոնիթորինզային աշխատանք ներ իրականացնելու նպատակով:

5. Առաջարկությունների համապատասխան արդյունքում ստացված հիբրիդային կենդանիների առանձնահատկությունների ուսումնասիրում

ՀՀ ԳԱԱ ԿՀԵԳԿ-ի Կենդանաբանության ինստիտուտի Հայ-Ռուսական Համատեղ Գիտափորձարարական Կենտրոնում հայկական մուֆլոնի և ընտանի ոչխարի տրամախաչումից ստացված խառնածին կենդանիներ “ինքն իր մեջ” բուծվում են 20-ից ավելի տարիներ, և զյսականարի ոչ մեծ լինելու հետեւանքով բազմացումը ընթանում է նեղ ազգակցական բուծման եղանակով։ Ուստի անհրաժեշտություն է առաջացել պարզաբանել ինքրիդինզի ազդեցությունը կենդանիների որոշ կենսաբանա-կենսաքիմիական հատկանիշների վրա։ Կուսումնասիրվի հայկական մուֆլոնի և ընտանի ոչխարի հիբրիդների երկարամյա “ինքն իր մեջ” բուծման արդյունքում ստացված խառնածին զառների ֆենոտիպային փոփոխությունների դինամիկան։ Ստացված արդյունքները կենթարկվեն համեմատական վերլուծության։ Կմշակվեն առաջարկություններ՝ ոչխարի մսի որակական և քանակական հատկանիշների բարելավման ուղղությամբ։

5. Գիտական աշխատանքի արդյունքների ներկայացման ձևը

Իրականացված գիտական աշխատանքների արդյունքները կներկայացվեն հաշվետվությունների և հրապարակումների, ինչպես նաև գիտաժողովներում և այլ գիտական միջոցառումներում գեկույցների ձևով։

ՀՀ ԳԱԱ Կենդանաբանության ինստիտուտի

տնօրեն՝

Կ.Պ.Դիլարյան

(ստորագրություն)

ԱՆ ԳՐ	Անվանումը	համարուտ բուհանությութեան	կատարման ենթական գործառությունների նկարագիրը	Իրականացնացելիքի փիջօցառումների պահանջվող և գումարը (հազար դրամ)	կերչնաժամանակաշաբաթի հավաքը	ակնկալիող արդյունքները	վերջնաժամանակաշաբաթի հավաքը	պահանջվող պահանջման արժեքի մեջմասը
2015թ. 1-ին եռամ յան	I. Գիտական II. Կարուառոր և բաշխությունը:	Կատարարի առաջնանյութի հավաք և սկզբնական մշակում /ըստ ուսումնասիրի/ կարգադրանական խմբերի և դրվագների/.	Կատարարի առաջնանյութի հավաք և սկզբնական մշակում /ըստ ուսումնասիրի/ կարգադրանական խմբերի և դրվագների/.	Իրականացնացելիքի փիջօցառումների պահանջման մասին բարեկարգությունների ուղարկությունը կատարած առաջնանյութի սկզբնական մշակումը:	31.03.2015թ.	Սուսանամուրութիւնը առաջնանյութի սկզբնական մշակումը:	Սուսանամուրութիւնը առաջնանյութի սկզբնական մշակումը:	Սուսանամուրութիւնը առաջնանյութի սկզբնական մշակումը:
2015թ. 158081	Անվանումը Անվանումը (հազար դրամ)	համարուտ բուհանությութեան	կատարման ենթական գործառությունների նկարագիրը	Իրականացնացելիքի փիջօցառումների պահանջման մասին բարեկարգությունների ուղարկությունը կատարած առաջնանյութի սկզբնական մշակումը:	31.03.2015թ.	Առաջնամուրութիւնը առաջնանյութի սկզբնական մշակումը:	Առաջնամուրութիւնը առաջնանյութի սկզբնական մշակումը:	Առաջնամուրութիւնը առաջնանյութի սկզբնական մշակումը:

ՕՐԱՅԻՐԱՅԻՆ ՊԼԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐհՐԵՎ

Պատմական գործությունների պահպանը և օգտագործությունը	Համար 1. Առաջնահարցը՝ պահպանի պահպանը և օգտագործությունը	Համար 2. Առաջնահարցը՝ պահպանի պահպանը և օգտագործությունը	Համար 3. Առաջնահարցը՝ պահպանի պահպանը և օգտագործությունը
Համար 1. Առաջնահարցը՝ պահպանի պահպանը և օգտագործությունը	Համար 2. Առաջնահարցը՝ պահպանի պահպանը և օգտագործությունը	Համար 3. Առաջնահարցը՝ պահպանի պահպանը և օգտագործությունը	Համար 4. Առաջնահարցը՝ պահպանի պահպանը և օգտագործությունը
Համար 1. Առաջնահարցը՝ պահպանի պահպանը և օգտագործությունը	Համար 2. Առաջնահարցը՝ պահպանի պահպանը և օգտագործությունը	Համար 3. Առաջնահարցը՝ պահպանի պահպանը և օգտագործությունը	Համար 4. Առաջնահարցը՝ պահպանի պահպանը և օգտագործությունը
Համար 1. Առաջնահարցը՝ պահպանի պահպանը և օգտագործությունը	Համար 2. Առաջնահարցը՝ պահպանի պահպանը և օգտագործությունը	Համար 3. Առաջնահարցը՝ պահպանի պահպանը և օգտագործությունը	Համար 4. Առաջնահարցը՝ պահպանի պահպանը և օգտագործությունը

	III. Ստացված նյութերի և տնօլաների մշակում, վերլուծություն, գնահատում:	Կատարվելու է քանակական, որակական և համեմատական վերլուծություն, տվյալների զնամնություն /տեսակային կազմի որոշում, ցուցանիշների համա- կարգչային մշակում /անհրաժեշտության դեպքում տվյալների վիճակագրական մշակում, GIS- տեխնոլոգիաների կիրառում/:	Վերլուծության ընթացքում ստացված այլատանքների, գնանկարների լրացնակարների առկարություն:
	IV. Հրապարակումների նախագաղաքատվություն:	Ի վրերվեն և կամփումվեն ընթացիկ աշխատանքների ընթացքում ստացված տվյալներն ու արյունքները, կնախագաղաքատվեն ու կներկայացվեն գիտական հրապարակումների տեսքով:	
	II.Աշխատան քային պայմանների անհրաժեշտ ստեղծում. 1.Աշխատանք ների համար անհրաժեշտ նյութատեխնի կական բազայի ստեղծում:	Գրանցավերի իրականացման համար անհրաժեշտ կողմանակական և ֆայամանակական պայմանների ստեղծում և գիտաշատողներին տրամադրում:	Գրեամբան պիտույքների ձեռք բերում: Սարքերի և սպրաֆիրամների, համակարգվածների, տպագրության պատճենահանող ապրեքի, լրաց համար պահեստանակերի և այլն. ձեռք բերում: Փորձեկրի և կուենցիան կոորդերի պահպանման համար անհրաժեշտ ուղարկումների և այլ նյութերի ձեռքբերում: Բենզինին ձեռք բերում:
	2.Կոմոնալ պայմաններ ի ապահովում ստեղծում:	Հոգանքի, ջրի, հեռախոսակապի, ինտերնետի առկարության և այլն. Սպասովում:	Վճարումները հաստատող փաստաթթվերի առկարություն
2015թ. 3-րդ եռամ	1.Գիտական հետազոտութ յուների	I.Լորրուատոր և դաշտային աշխատանքներ	Արագնանցորի առաջարկություն ուղղմանական մշակում/լաս ուսումնասիրով կարգաբանական
			30.09.2015թ. 197601

Ա. Աշխատանքի պահանջման մասին	Գլուխացրում տաղացած տվյալներն ու արդյունքները, ենթադարձառապելն ու կներկայացնեն գրահանական իրավականական մասերի տեսքով:	Համապատասխան դիմումական համարները, համապատասխան գրահանական մասերի տեսքով:	Համապատասխան դիմումական համարները, համապատասխան գրահանական մասերի տեսքով:	Համապատասխան դիմումական համարները, համապատասխան գրահանական մասերի տեսքով:
Բ. Աշխատանքի պահանջման մասին	Գլուխացրում տաղացած տվյալներն ու արդյունքները, ենթադարձառապելն ու կներկայացնեն գրահանական իրավականական մասերի տեսքով:	Գլուխացրում տաղացած տվյալներն ու արդյունքները, ենթադարձառապելն ու կներկայացնեն գրահանական մասերի տեսքով:	Գլուխացրում տաղացած տվյալներն ու արդյունքները, ենթադարձառապելն ու կներկայացնեն գրահանական մասերի տեսքով:	Գլուխացրում տաղացած տվյալներն ու արդյունքները, ենթադարձառապելն ու կներկայացնեն գրահանական մասերի տեսքով:
Վ. Աշխատանքի պահանջման մասին	Գլուխացրում տաղացած տվյալներն ու արդյունքները, ենթադարձառապելն ու կներկայացնեն գրահանական իրավականական մասերի տեսքով:	Գլուխացրում տաղացած տվյալներն ու արդյունքները, ենթադարձառապելն ու կներկայացնեն գրահանական իրավականական մասերի տեսքով:	Գլուխացրում տաղացած տվյալներն ու արդյունքները, ենթադարձառապելն ու կներկայացնեն գրահանական իրավականական մասերի տեսքով:	Գլուխացրում տաղացած տվյալներն ու արդյունքները, ենթադարձառապելն ու կներկայացնեն գրահանական մասերի տեսքով:

վլովի անհաջողությունը կ դառնանունքի ուղե ՀՀ

Բ. ԳԱՐԵՎԵԼՅԱՆ

(ԴՐԱՅԵԼԻՎԵՐՄԱՆ)

11



Հավելված 1բ.
«27» 01 2015թ.
N Հ-15 պայմանագրի

ԱՌԱՋԱԴՐՄԱՔ

ՀՀ ԳԱԱ Կենդանաբանության և հիդրոէկոլոգիայի գիտական կենտրոնի Հիդրոէկոլոգիայի և ձկնաբանության ինստիտուտի

Թեմա 2. “Սևանի լիմնոհամակարգի կառուցվածքաֆունկցիոնալ փոփոխությունների ուսումնասիրում և էկոլոգիական հավասարակշռությունը խախտող վճռորոշ գործոնների բացահայտում” թեմայով ենթակառուցվածքի պահպանման ու զարգացման ծրագրի

1. Աշխատանքի կատարման հիմքը Հայաստանի Հանրապետության 2015 թվականի պետական բյուջե
2. Աշխատանքի նպատակն է ուղևումնասիրել “Զրաբանական ռեժիմի տատանման պայմաններում Սևանա լճի, ջրհավաք ավագանի հիմնական գետերի և ջրածածկման արդյունքում ձևավորված նոր ջրային էկոհամակարգերի հիդրոէկոլոգիական առանձնահատկությունները, բացահայտել լճի ջրաշխարհի վրա նոր ձևավորված կենսացենոզների հնարավոր ազդեցությունը, ինչպես նաև վերջինիս արդյունքում գնահատել չքաղաքացիական հիդրոէկոհամակարգում դրսևորված փոփոխությունները:

3. Աշխատանքին ներկայացվող հիմնական պահանջները (1 էջի սահմաններում)

Սևանա լճի հիմնախնդրի լուծումը Հայաստանի բնապահպանական քաղաքականության կարևորագույն մասն է:

2001թ.-ից ի վեր Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից յուրաքանչյուր տարի հաստատվում է Սևանա լճի էկոհամակարգերի վերականգնման, պահպանության, վերարտադրման և օգտագործման միջոցառումների տարեկան ծրագիրը: Տարեկան ծրագրի ընդունման անհրաժեշտությունը բխում է «Սևանա լճի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 12-րդ, 13-րդ և 14-րդ հոդվածների պահանջներից և «Սևանա լճի էկոհամակարգի վերականգնման, պահպանման, վերարտադրման և օգտագործման միջոցառումների տարեկան ու համալիր ծրագրերը հաստատելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված նպատակներից ու խնդիրներից:

Թեպետ “Սևանա լճի մասին ՀՀ օրենքն” ամրագրում է լճի դրական հաշվեկշռի պարտադիր լինելը, այնուհանդերձ ՀՀ Կառավարության 17.07.2014թ. որոշման համաձայն, հիմք ընդունելով չորային պայմանները ընդունվեց որոշում Սևանա լճից բաց թողնել 270մլն խոր մ ջուր: Հետևաբար, եթե հաշվի առնենք այն փաստը, որ վերջին վաթսուն տարիների ընթացքում լճի ջրային հաշվեկշռի մուտքի բաղադրիչի առավելագույն արժեքը եղել է 220մլն. խոր.մ, ապա նոր փոփոխությունները կարող են հանգեցնել լճի մակարդակի իջեցման:

Լիմնոհամակարգի նման անկայուն վիճակում, եթե վերջինիս էկոլոգիական վիճակը բնութագրող որոշ ցուցանիշներ խոսում են դրական միտումների մասին, իսկ այլ ցուցանիշներ դրսևորում են զարգացման բացասական ընթացք, Սևանի լիմնոհամակարգի ամրողական կանոնավոր հետազոտությունները խստ արդիական են և կարևոր:

Հետազոտությունների ավարտին ՀՀ Կառավարությանը կներկայացվեն լճի ջրի մակարդակի տատանումների և անթրոպոգեն այլ ազդեցությունների արդյունքում լճում դրսնորված բացասական երևոյթների ընթացքը:

Հետազոտությունների արդյունքների հավաստիությունն ապահովելու նպատակով կիրականացվեն գիտարշավներ դեպի Սևանա լիճ և Հրազդանի հիդրոէկոհամակարգ: Ավամերձ գոտու ջրակենսաբանական հետազոտությունները կիրականացվեն ավտոմեքենայի և մոտորանավակի օգնությամբ:

Փորձանմուշների մշակման նպատակով ձեռք կրերվեն օպտիկական սարքեր և անհրաժեշտ քանակի վառելայնությամբ:

Հնարավորության սահմաններում միջոցներ կտրամադրվեն արտերկրում երիտասարդ գիտաշխատողների վերապատրաստման համար:

4. Աշխատանքի բովանդակությունը (Յ էջի սահմաններում)

Վերջին տարիներին Սևանա լճի մակարդակի բարձրացումը և ծավալի մեծացումը զգալիորեն ազդել են լճի ջերմաստիճանային ռեժիմի վրա՝ ակտիվացնելով ներշրամքարային պրոցեսները: Կապված վերջինիս հետ, փոխվել է լճի ջերմաստիճանային ստրատիֆիկացիան, որը հիպոլիմնիոնի ձևավորման և ջրի ուղղահայաց շրջապտույտի ապահովման հիմնական նախապայմանն է: Վերջինիս արդյունքում փոխվում է հատակային շերտերի գազային ռեժիմը և կարգավորվում կենսածին տարրերի կոնցենտրացիան ջրում: Հատակում կենսապայմանների փոփոխությունը անդրադառնում է բենթիկ հիդրոբիոնտների քանակական ցուցանիշների վրա՝ փոփոխություններ առաջ բերելով նաև լճի ինքնամաքրման մեխանիզմում: Այդ իսկ պատճառով հաշվետու տարում հատուկ ուշադրություն պետք է դարձվի հատակում ընթացող պրոցեսների հետազոտմանը:

Ուշադրության են արժանի նաև լճի ափամերձ հատվածների և նրա հարևանությամբ ձևավորված նոր ջրային էկոհամակարգերի ուսումնասիրությունները:

Լճի ափամերձ տարածքները անթրոպոգեն ներգործության տեսակետից առավել խոցելի են: Զրի ոչ մեծ խորությունը, որի արդյունքում նշված հատվածներում առավել զգալի են ջերմային և գազային ռեժիմի փոփոխությունները, ջրածածկ տարածքներից լրացուցիչ օրգանական նյութերի մուտքը լիճ, էկոտոնի սահմանների մշտական փոփոխությունները, այս հատվածների կենսացենոզների կառուցվածքը դարձնում են ոչ կայուն, փոփոխական, որոնց զարգացման ընթացքը դառնում է անկանխատեսելի:

Նոր ձևավորվող էկոհամակարգերի ժամանակավոր մեկուսացվածությունը լին մակարդակի անգամ աննշան իջեցման պայմաններում, առավել կխորացնի լճի և նշված ջրային էկոհամակարգերի կառուցվածքային տարբերությունները: Նոր ջրային տարածքների ձևավորման ընթացքը և լճի վրա դրանց ազդեցություն մեխանիզմների բացահայումը ջրակենսաբանության տեսակետից գիտական մեծ հետաքրքրություն է ներկայացնում:

Օրգանական նյութի առատությունը և նոր բիոտոպերի առկայությունը կարող են նաև նշված տարածքներում հիդրոբիոնտների տեսակային սուկցեսիայի և տարածման արեալների փոփոխման լուրջ գործոն հանդիսանալ, ինչը իր հերթին կխթանի լին կողմից կայունության հաստատման նոր մեխանիզմների դրսնորմանը, որոնք մշտական դիտարկումների կարիք ունեն: Խնդիրն առավել կարևորվում է կապված օտարածին ձկնատեսակների լիճ ներթափանցելու հետ, որոնք նկատելի կուտակումներ են առաջացնում ափի մակրոֆիտային

Ուստի ընթացիկ տարում Սևանի էկոհամակարգի էկոլոգիական վիճակի գնահատման համար անհրաժեշտ է իրականացնել.

- Սևանի լիմնոհամակարգի (լիճ, նոր ձևավորվող ջրային էկոհամակարգեր) ջրաքանական և ջերմաստիճանային ռեժիմի հետազոտում և գնահատում:
- Լճի հարեանությամբ ձևավորված նոր ջրային էկոհամակարգերի բնութագրում: Կենսացենոզների հիմնական բաղադրիչների բացահայտում:
- Լճի մակարդակի տատանման հետևանքով հիդրոբիոնտների կենսապայմանների և դրանց տարածման արեալների փոփոխության բացահայտում:
- Սևանա լճի ափամերձ տարածքների մանրէաբանական ցուցանիշների հետազոտում և զրի որակի մանրէաբանական գնահատում:
- Սուլցեսիոն պրոցեսների գնահատում: Դոմինանտ տեսակների հերթափոխ:
- Աննային փոխհարաբերություններում ինվազիվ տեսակների դերի հետազոտում:
- Լճի կենսառեսուրսների արդյունավետությունը պայմանավորող կենսաբանական ցուցանիշների հետազոտում:
- Լճի կենսառեսուրսների բնական վերաբարդրման գործընթացները խոչընդոտող գործոնների բացահայտում:

Հիմք ընդունելով Սևանա լճի կարևորությունը ջրային այլ հոսքերի ձևավորման գործում, ընթացիկ տարում նախատեսվում է նաև իրականացնել Հրազդան հիդրոէկոհամակարգի հետազոտություններ:

Վերջին մեկ տարվա ընթացքում ձևուած և զարնան ամիսներին Հրազդան գետում գրանցվել են ձկների մասսայական մահացության դեպքեր: Գետային համակարգի վրա ազդող ոչ մի բնական գործոնի կտրուկ փոփոխություններ չեն արձանագրվել, հետևաբար նման խախտումները միայն անթրոպոգեն ծագում ունեն: Հետազոտությունները կարևորվում են հատկապես այն առումով, որ անհրաժեշտ է բացահայտել, թե ինչպիսի վնաս է հասցված գետի բնաշխարհին և որքանով են արդյունավետ հիդրոբիոնտների պոպուլյացիաների վերականգնման տեմպերը: Հետազոտությունները կընդգրկեն տրոֆիկ շղթայի հիմնական օդակները և թույլ կտան բացահայտել կենսացենոզների տրանֆորմացիան մարդածին գործոնի ազդեցության տակ: Հաշվի առնելով Հրազդան գետի աղտոտվածության բնույթը (կենցաղային և գյուղատնտեսական հոսքաջրերի ազդեցություն) և ռեկրեացիոն նպատակով վերջինիս օգտագործման փաստը, հատուկ ուշադրություն կդարձվեն մանրէաբանական հետազոտություններին:

Ակնկալվող արդյունքներ.

- Զերմաստիճանային ռեժիմի հետազոտությունները թույլ կտան բացահայտել հատակում ընթացող պրոցեսների ուղղվածությունը և գնահատել լճում հիպոլիմնիոնի ձևավորման հնարավորությունները:
- Նոր ձևավորված ջրային տարածքների կենսաբազմազանության ուսումնասիրությունները թույլ կտան կանխատեսել դրանց ազդեցության պայմաններում Սևան լճի կենսացենոզների հնարավոր փոփոխությունները ջրի մակարդակի հետազարձրացման արդյունքում:
- Նոր ձևավորվող ջրային էկոհամակարգերի զարգացման օրինաչափությունները կծառայեն որպես մոդել բարձր լեռնային այլ ջրային էկոհամակարգերի զարգացման ընթացքը կանխատեսելու համար:

- Կգնահատվի Հրազդան գետի ձկնաշխարհին հասցված վնասը, և վերջինիս վերականգնման պոտենցիալը:

5. Գիտական աշխատանքի արդյունքների ներկայացման ձևը՝ Տարեկան հաշվետվությունն է:

Տնօրեն (ղեկավար)՝ Աննա (Էվելինա Ղուկասյան)
(ստորագրություն) (անուն ազգանուն)

ՕՐԱՅՈՒՑԱՅԻՆ ՊԼԱՆ

“Սևանի լիմնոհամակարգի կառուցվածքաֆունկցիոնալ փոփոխությունների ուսումնասիրում և էկոլոգիական հավասարակշռությունը խախտող վճռորոշ գործոնների բացահայտում” ենթաձրագրի

NN թ/կ	Բրականացվելիք միջոցառումներ					
	անվանում թ	համարոտ բովանդակությ ուն	կատարման ենթակա գործառույթների նկարագիրը	ակնկալվող արդյունքները և դրանց գնահատման շափանիշները	վերջնա- ժամկետ	պահանջվո ղ գումարը (դրամ)
Բնստիտու տի նյութատե խնկական բազայի ամրապնդ ում	Անհրաժեշտ սարքավորում ների ձեռք բերում և վերանորոգում :	Գնումների գործնթացի կազմակերպում, համակարգչային տեխնիկայի, օդամոլիչ սարքերի, գիտարշավային նավի և ավտոմեքենայի անհրաժեշտ պահեստամասերի ձեռք բերում և գործարկում, սարքերի (բատումետր) վերանորոգում:	Բնստիտուտում անհրաժեշտ սարքերի և տրանսպորտայի ն միջոցների առկայություն	2015թ. դեկտեմբ եր	2950 000	
	Գրենական պիտույքների ձեռք բերում:	Գրենական պիտույքների՝ թուղթ, քարտրիջներ, պապկաներ և այլ պարագաների ձեռք բերում	Բնստիտուտում գրենական պիտույքների առկայություն	2015թ. Հունվար - դեկտեմբ եր	400 000	
Գիտարշա վների նախապա տրաստում	Տրանսպորտա յին միջոցների նախապատր աստում, վառելանյութի և աշխատանքայ ին այլ նյութերի ձեռք բերում	Տրանսպորտային միջոցների վերանորոգում Գնումների գործնթացի կազմակերպում, վառելանյութի և քայլուղերի ձեռք բերման պայմանագրերի կնքում: Անհրաժեշտ վառելանյութի,	Շահագործման ենթակա տրանսպորտայի ն միջոցների, վառելանյութի, քայլուղերի քիմիկատների և տարաների առկայություն:	2015թ. մարտ - հունիս	2 700 000	

			քիմիկատների, տարաների և այլ իրերի ձեռքբերում			
Գիտարշավների վների իրականաց ում	Գիտարշավնե րը կընդգրկեն ապրիլ և նոյեմբեր ժամանակահ ատվածք: Կիրականացվ են գիտարշավներ նախով դեպի Սևանա լիճ և ավտոմեքենայ ով՝ նոր ձևավորվող ջրային տարածքներ և Հրազդան հիդրոէկոհամ ակարգը՝ աղտոտվածու թյան աղբյուրների բացասական ազդեցության և պոպուլյացիա ների վերականգնմ ան տեմպերի գնահատման նպատակով:	Գիտարշավի ընթացքում կիրականացվի փորձանյութի հավաք և նախնական մշակում՝ գծային-կշռային չափերի գնահատում: Հիդրոֆիզիկական և հիդրոֆիզիկական ցուցանիշների որոշում, աղտոտման աղբյուրների և աղտոտող գործոնի բացահայտում: Էկոհամակարգի վիճակի վիզուալ գնահատում:	Անհրաժեշտ փորձանյութի առկայություն: Կենսացենոգներ ի ձևավորման վրա տարբեր գործոնների ազդեցություններ ի վերաբերյալ տվյալների առկայություն	2015թ. նոյեմբեր	1 041 000	
Տնտեսակա ն այլ ծախսեր	Կոմունալ վճարումներ և ոռոգման համակարգի վերանորոգում	Գազ, ջուր, էլեկտրաէներգիա և վերականգնված ոռոգման համակարգ			3046 700	
Աշխատավ արձ և սոց ապահովա գու.վճարնե ր	Աշխատանքի մեթոդաբանու թյան որոշում: Ելակետային նյութի լաբորատոր մշակում,	Կատարվում է տեսակների որոշում, գծային և կշռային ցուցանիշների չափում: Տարիքի գնահատում: Վերաբարերության, սննդառության	Կենսացենոգներ ի կառուցվածքի, հիմնական կենսական ձևերի էկոլոգիական վիճակների գնահատման	2015թ հունվար - նոյեմբեր	33 322 000 (Երեսուն երեք մլն. Երեք հարյուր քսաներկու հազ.)	

	տվյալների վերլուծություն , համեմատում: Գիտարշավնե րից հետո կկատարվի հիդրոֆինսոն երի կենսաբանակ ան և պոպուլայցիոն ցուցանիշների համակարգչայ ին մշակում:	ցուցանիշների և աճի տեսմաների գնահատում: Ստացված արդյունքների վերլուծություն	համար անհրաժեշտ ցուցանիշների առկայություն: Գետերի ջրերի որակի գնահատական: Լճի ջրի որակի վրա վտակների ազդեցության բացահայտում:		
	Հետազոտությ ուներ և արդյունքների ամփոփում	Հողվածների տպագրություն, հաշվետվությունների կազմում	Էկոհամակարգե րի բարելավման վերաբերյալ գիտական հիմնավորումներ ի և առաջարկների առկայություն	2015թ. դեկտեմբ երի 31	4 200 000 (Չորս մլն. երկու հարյուր հազ)

Հնդամենը
48659.7

ՀՀ ԳԱԱ նախագահություն
Նախագահ՝ Ռ. Մարտիրոսյան



Ա. Մարտիրոսյան
Առաջապես ստուգական
Առաջապետական ստուգական

ՀՀ ԳԱԱ Կենդանաբանության և
հիդրոէկոլոգիայի գիտական
կենտրոնի տնօրեն՝ Բ. Գաբրիելյան



Առաջապետական
Առաջապետական

«27» 01 2015թ.
N Հ-15 պայմանագրի

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Պայմանագրի գնի մասին համաձայնություն

ՀՀ ԳԱՍ Կենդանաբանության և հիդրոէկոլոգիայի գիտական կենտրոնիում իրականացվող

“Հայաստանի կենդանական աշխարհի ուսումնասիրություն՝ բազմազանությունը, գնահատումը, պատմական զարգացումը, անթրոպոգեն գործոնների ազդեցությունը” և “Սևանի լիմնիամակարգի կառուցվածքաֆունկցիոնալ փոփոխությունների ուսումնասիրում և էկոլոգիական հավասարակշռությունը խախտող վճռորոշ գործոնների բացահայտում”

թեմաներով

Էնթակառուցվածքի պահպանման ու զարգացման ծրագրի

Մենք՝ ներքոստորագրյալներս, ի դեմս ՀՀ նախագահ Ռադիկ Սարգսիրոսյանի և ի դեմս ՀՀ ԳԱՍ Կենդանաբանության և հիդրոէկոլոգիայի գիտական կենտրոնի տնօրեն Բարդուկ Գարբիելյանի, վկայում ենք, որ Կողմերը համաձայնություն են ձեռք բերել

«27» 01 2015թ. N Հ-15 պայմանագրով աշխատանքի արժեքի վերաբերյալ՝ 126400.2 /հարյուր քանվեց միլիոն չորս հարյուր հազար երկու հարյուր/ ՀՀ դրամ գումարի չափով:

Սույն արձանագրությունը հիմք է Կողմերի միջև փոխադարձ հաշվարկների և վճարումների համար:

ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի
նախագահություն

ք. Երևան, Մարշալ Բաղրամյան պող., 24

Արարատ քանկ

ԲԲՀ/հ 1510005175820100

ՀՎՀՀ 00005673

Նախագահի մեջ Սարտիրոսյան

(ստորագրություն)

Կ. Տ.

ԱՐԴԻՇ ՍԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ՀՀ ԳԱՍ Կենդանաբանության և

հիդրոէկոլոգիայի գիտական կենտրոն

ք. Երևան, 0014, Պարույր Սևակի 7

Զարգացման Հայկական բանկ

Հ/հ 1810052020703313

ՀՎՀՀ 01008904

Տնօրեն՝ Բ. Գարբիելյան

(ստորագրություն)

Կ. Տ.



Հավելված 4
 «27» 01 2015 թ.
 N Հ-15 պայմանագրի

ՀՀ ԳԱԱ Կենդանաբանության և հիդրոէկոլոգիայի գիտական կենտրոն

Գիտական ծրագրերի նախահաշիվ

NN ը/կ	Ծախսերի հողվածների անվանումը	Ընդամենը (հազար դրամ)	այդ թվում			
			1-ին եռամսյակ	2-րդ եռամսյակ	3-րդ եռամսյակ	4-րդ եռամսյակ
1	աշխատավարձ և պարտադիր սոցիալական ապահովագրությ ան վճարներ	95987.0	19197.4	23996.75	23996.75	28796.1
2	տնտեսական և այլ ծախսեր	30413.2	6082.6	7603.3	7603.3	9124.0
3	ընդամենը	126400.2	25280.0	31600.05	31600.05	37920.1

Տնօրին՝

Բ. Գարրիելյան

(ստորագրություն)

Գլխավոր հաշվապահ՝

Ա. Ալեքսանյան

(ստորագրություն)



Հավելված 4ա

«27» 01 2015 թ.
N 2-15 պայմանագրի

ՀՀ ԳԱԱ Կենդանաբանության և հիդրոէկոլոգիայի գիտական կենտրոնի
Կենդանաբանության ինստիտուտ

Գիտական ծրագրերի նախահաշիվ 2015 թ.

NN ը/կ	Ծախսերի հողվածների անվանումը	Ընդամենը (հազար դրամ)	այդ թվում			
			1-ին եռամյակ	2-րդ եռամյակ	3-րդ եռամյակ	4-րդ եռամյակ
1	աշխատավարձ և պարտադիր սոցիալական ապահովագրությ ան վճարներ	58765.0	11753.0	14691.25	14691.25	17629.5
2	տնտեսական և այլ ծախսեր	20275.5	4055.1	5068.85	5068.85	6082.7
3	ընդամենը	79040.5	15808.1	19760.1	19760.1	23712.2

5

ՀՀ ԳԱԱ ԿՀԵԳԿ-ի Կենդանաբանության ինստիտուտի ղեկավար

Կ. Դիլբարյան
(ստորագրություն)

Ա. Ալեքսանյան
(ստորագրություն)



«27» 01 2015 թ.
N Հ-15 պայմանագրի

**ՀՀ ԳԱԱ Կենդանաբանության և հիդրոէկոլոգիայի գիտական կենտրոնի Հիդրոէկոլոգիայի և
ձկնաբանության ինստիտուտ**

Գիտական ծրագրերի նախահաշիվ 2015թ.

NN ը/կ	ծախսերի հողմաների անվանումը	ընդամենը (հազար դրամ)	այդ թվում			
			1-ին եռամսյակ	2-րդ եռամսյակ	3-րդ եռամսյակ	4-րդ եռամսյակ
1	աշխատավարձ և պարտադիր սոցիալական ապահովագրությ ան վճարներ	37222.0	7444.3	9305.5	9305.5	1166.7
2	տնտեսական և այլ ծախսեր	10137.7	2027.6	2534.4	2534.4	3041.3
3	ընդամենը	47359.7	9471.9	11839.9	11839.9	14208.2

**ՀՀ ԳԱԱ ԿՀԷԳԿ-ի Հիդրոէկոլոգիայի և ձկնաբանության
ինստիտուտի ղեկավար՝**

Ալեքսանդր Մանուկյան

Է. Ղուկասյան

(ստորագրություն)

Ալեքսանդր Մանուկյան

Ա. Ալեքսանյան

(ստորագրություն)

